Aruba's culturele leven in de 19e eeuw

Mosa Lampe oudste Antilliaanse dichteres

Nadi Henriquez en Carlos Juliao als uitgevers

De eerste krant, waarvan zeker is dat zij op Aruba is verschenen, is de Arubasche Courant, in 1894 gestart door de heer Jan Jacob Beaujon, de notaris die in 1942 is overleden en die velen dus hebben gekend. Merkwaardig is wel dat in de kop van deze courant het bijvoeglijk naamwoord rechtstreeks van de eilandsnaam Aruba is gevormd. Noch in de naam van latere kranten, noch in het verdere spraakgebruik, hoort men dit meer. Ieder spreekt van de Arubaanse aloë, de Arubaanse zaken e.d., afgeleid dus van Arubaan, de bewoner van Aruba.

Oudste Ant. dichters op Fontein

Economisch was Aruba in de vorige eeuw in menig opzicht door goud, aloe en vooral fosfaat, er niet slecht aan toe. Jarenlang heeft de begroting van de toenmalige kolonie, geklopt doordat Aruba zoveel inbracht. Ook cultureel, als wij dit grote woord mogen gebruiken, was het niet ongunstig. Toen Ds. Gerard B. Bosch in 1823 Aruba bezocht kwam hij op een toer over het eiland bij de familie Lampe terecht op Fontein en daar lazen de dochters gedichten. Eén van de meiskes, Mosa Lampe, dichtte zelf! Ool lezen wij van muziek, welke de bewoners hier maakten op de lange avonden, die men sleet onder de kwihi's voor de huizen.

Maar tot een krant kwam het pas in 1894. Na de Arubasche Courant komen er wat meer: in 1899 geeft L.M. Henriquez El Farro uit , in 1906 volgt H. Y. Lampe met La Voz del Pueblo, een krant die terstond mislukte en het volgend jaar gevolgd werd door LA Voz de Aruba.

Eigenlijk pas ná de Lago

De oogst aan bladen op het oude Aruba is niet zo groot. Eerst na de komst van de Lago gaat men meer publiceren. Lago zelf begint in 1929 met de Pan-Aruban, een blad dat tot betrekkelijk kort geleden heeft bestaan en waarvan, voor zover wij weten, de enige complete collectie te vinden is in de Openbare Leeszaal en Boekerij van het eilandgebied te Oranjestad. Een blad dat overigens alleen historische waarde zal krijgen.

Walter Oberbach probeerde het met de Aruba Grafico. Van katolieke zijde bracht men wat blaadjes in omloop (de Brisa, ook weer een La Voz di Aruba in 1939, het Catholic New's Bulletin van 1943 door onze tegenwoordige bisschop van Wilemstad (toen pastoor Holterman van St. Nicolaas) e.d. De bekende figuur ds. Gerard E. Alers startte in 1935 het maandblad Geestelijke Groei.

Rotary en Lions

Zelfs de Rotary heeft een tijdlang een eigen weekblad gehad: The Arrow, een blad dat begon in 1939. Toen er later een Lions's Club werd opgericht, is ook deze organisatie met een tweewekelijks blad, The Roar, begonnen (1947).

Twee oliebladen

De twee indertijd op Aruba werkende oliemaatschappijen gaven elk bladen uit. Lago sinds december 1940 het nog altijd bestaande de Esso-News, dat de eerste jaren op Curacao gedrukt moest worden. en de Arend Petroleum Maatschappij The Eaglet (1936-1941).

Er kwamen allerlei sport- en verenigingsbladen en wij zien, dat in 1948 zelfs de ontspanningsclub van de eerbiedwaardige Hollandse Bank Unie een blad uitgaf, de HBUOC. Lang heeft dit gestencilde blad niet bestaan.

De onlangs gevierde dokter A.F. Dussenbroek was in 1940 redacteur van het maandblad Gevaar en Bescherming, het orgaan van de Arubaanse Vereniging voor Luchtbescherming.

Kuiperi en Ar. Wever

Wie herinnert zich niet opzienbarende bladen als El Despertador van Aristides Wever, waaraan ook G.A. Kuiperi meewerkte. Toen de heer Kuiperi het niet langer kon vinden op de redactie van El Despertador begon hij in 1940 zijn blad La Verdad. De twee kranten zaten elkaar voortdurend in de haren, maar waren zeker niet oninteressant om te lezen.

Politieke bladen

Vanzelfsprekend kwam ook nu en dan de politiek om de hoek kijken. Artistides Wever was politicus en onwillekeurig bleek dit uit zijn beschouwingen in El Despertador. Grotendeels tegen dit weekblad werd daarom in 1936, toen er verkiezingen in het zicht waren, opgericht El Regulador. waarvan Jacobo A. Hernandez de redacteur was. Het blad moest, op Curacao gedrukt worden. Het blaadje heeft kort bestaan, doch de politicus Henny Eman probeerde het in 1942 nogmaals: ook weer met La Regulador. Dat bestond nog korter, want het kwam maar eenmaal uit.

Deze heer Hernandez was een avonturier wat publiceren betreft. Hij kon het niet laten te schrijven, maar helaas mislukten alle pogingen om een blijvend blad te krijgen.

De eerste Regulador maakte het in 1936 dus niet lang. In 1942 startte Hernandez een weekblad in 3 talen: Nederlands, Spaans en Papiament. Het heette La Esferá, een blad waarvan de heren Juan E. Croes, sinds lang overleden, en de heer C.L. Juliao als uitgevers fungeerden. La Esfera werd al evenzeer een mislukking. Men pleegde het nieuws zonder meer uit de ether op te vangen - wat toen bij de Aruba Post ook gebeurde, maar dáár was de redacteur-luisteraars een ervaren telegrafist, Simson Vieyra - en toen dit niet lukte, bleek de Engelse consul bereid het nieuws te verschaffen. Vanzelfsprekend was dit wat eenzijdig gekleurd. Het blad hield weldra op.

Door
Johan Hartog

Niet alzo onze vriend Hernandez, die nog hetzelfde jaar met El Noticiero begon. Uitgevers die het blad financieren wilden, waren er ditmaal niet. Hernandez deed het zelf en drukte bij Dominico Wever. Toen hij, nadat Wever 4 nummers gedrukt had, nog steeds niet betaalde, hield de heer Wever op met drukken.

Don Juan en Torpedo

De heer G.J. Schouten is ook al iemand, die zich een naam heeft verworven in de publiciteitsgeschiedenis van Aruba.

Wij noemden al Chuchubi, maar dat was Schoutens eerste niet. In 1948 begon de heer Schouten onder zijn bijnaam Don Juan (die hij ook in de kop zette) ht blad Torpedo, een weekblad in het Nederlands en Engels dat tegen de Arubaanse Volkspartij was gericht. In 1950 volgde toen Chuchubi, en tenslotte in 1951 The News, dat nog bestaat.

Driemaal heeft dit blad de wonderlijke naam Omnibus Rebus (aan alle dingen gewijd) gehad, in het Latijn, een taal die toch over het algemeen onder de lezers van The New s wel niet druk beoefend zal worden.

Chaparin, een reclamebureau uit 1951, heeft een tjdlang een blad gehad, en Dirk J. de Wit van de Aruba Boekhandel is in april 1952 met een Boekennieuws begonnen, Voilá was in 1953 een blad van de firma Neme. Men ziet het: aan bladen en blaadjes heeft het op Aruba na 1930 niet ontbroken.

PETRONA & CROES ARUBA N.V.

voor

* het leveren van al Uw bouwmaterialen
* het bouwen van Uw woning
* het ontwerpen van Uw woning.

Ook kunnen wij U helpen met de eventuele financiering van bovengenoemde onderwerpen.

KANTOREN EN MAGAZIJNEN

Anasastraat - Dakota.

tel. 2800